

MEĐUNARODNA NEDELJA CIVILNOG DRUŠTVA 2019

MOĆ ZAJEDNIŠTVA

Foto: BETA/PHOTO / Milan Obradović

MEĐUNARODNA
NEDELJA CIVILNOG
DRUŠTVA 2019
MOĆ ZAJEDNIŠTVA

8 - 12 April 2019, Beograd, Srbija

Međunarodna nedelja civilnog društva (ICSW 2019) održana je ove godine po prvi put u Srbiji i na prostoru Zapadnog Balkana. Učesnici iz mnogih zemalja sveta, sa svih kontinenata, od Evrope, preko Afrike, Amerike, Azije do Australije, u Srbiji od 8. do 12. aprila razmatrali su najveće globalne izazove u oblasti ljudskih prava, demokratije i razvoja. „Moć zajedništva“ bio je moto ovog samita, koji se nakon Južne Afrike, Kolumbije i Fidžija prvi put održava na Balkanu. Na ICSW 2019. u Beogradu, na 30 sesija i drugih događaja u kojima se raspravljalo o kritičnim pitanjima, učestvovalo je 1.000 delegata iz sveta, među kojima su lideri civilnog društva, aktivisti, predstavnici međuvladinih tela, vlada i medija.

MOĆ ZAJEDNIŠTVA

izjave

SOFI KANGE

aktivistkinja „Uganda national NGO Forum“

Trenutno najveći problem za rad organizacija civilnog društva u Ugandi je nedostatak sredstava i to što se smanjuje krug donatora, njima se otežavaju uslovi za pomaganje organizacijama. S obzirom da se zemlja približava izborima, a postoje brojni napadi na NVO, donatori su skeptični i ne žele da ulažu svoj novac u naš rad. Najteže je onim manjim organizacijama, zato želimo da stvorimo jednu široku mrežu gde bismo pomagali jedni drugima. Juče sam, na primer, saznala od nekog iz Kine da su tamo NVO potpuno zabranjene, mogu da deluju samo kao dobrotvorne organizacije, ali nemaju pravo da pozivaju Vladu na odgovornost. Onda shvatim da u mojoj zemlji i nije toliko strašno, ali bitno je da pronađemo partnere sa kojima ćemo pokrenuti akcije solidarnosti, kolektivni glas. Zajedno smo jači.

ALEHANDRA AGUDO

novinarka „El pais“ iz Španije

Ovde sam ne samo da bih izveštavala sa događaja, već zato što mogu da se povežem sa mnogo zanimljivih ljudi koji su u prvim redovima borbe za ljudska prava i odbrane osnovnih sloboda. To nisu visoki zvaničnici Ujedinjenih nacija, Amnesty international-a, ili iz velikih nevladinih organizacija. To su ljudi koji se bore svakog dana, na terenu, protiv kršenja ljudskih prava. Za nas međunarodne novinare ponekad je teško da stupimo u kontakt sa tim ljudima, jer su oni zauzeti, postoje njihovi šefovi i direktori koji govore u ime organizacija, a koji često malo znaju o stvarnim potrebama i izazovima ljudi u stvarnom svetu.

KRIS MBITI

aktivista iz Kenije

Ovde sam došao prvenstveno da bih razgovarao sa drugim kolegama i aktivistima iz sveta o tome kako se sužava prostor za delovanje civilnog društva. Države i Vlade ozbiljno zauzimaju taj prostor i oduzimaju građanima glas i pravo da se povežu. Zato treba da pričamo kako mi možemo da doprinesemo izgradnji demokratije i vladavine prava. Sužava se i prostor za delovanje medija, sve je više cenzure i sve što je suprotno od onoga što Vladi ogovara ne sme javno da se izrazi. U Keniji je trenutno okruženje za NVO veoma neprijateljsko, Vlada je donela brojne zakone koji ograničavaju rad civilnog društva. Neki od tih zakona su vezani za zabranu primanja novca od drugih organizacija ili stranih zemalja, i u većini slučajeva se NVO označavaju kao strani agenti – plaćenici Amerike ili fondacije Džordža Soroša. Postoje stvari o kojima Vlada ne dozvoljava da se govori – zašto siromašni nemaju pristup kvalitetnom obrazovanju, kvalitetnom lečenju, ako pokrenete ta pitanja, odmah ste izdajnici.

MONIKA URIKE

mreža „Jedan svet“ iz oblasti Severna Rajna-Vestfalija, Nemačka

Treba da razgovaramo o tome kakav svet želimo. Svi smo uključeni u debatu o suženom prostoru, čak i mi u Nemačkoj, iako je to veoma demokratska zemlja i imamo slobode izražavanja i udruživanja, u poslednje vreme su se pojavile pretnje koje nas zabrinjavaju. Primer je organizacija koja se bavi ekološkim pitanjima i zalaže za smanjenje štetne emisije ugljen-dioksida, a koja je izložena brojnim napadima i optužbama da ne rade za opšte dobro. Slično je i sa organizacijom koja je osnovana u Francuskoj pre 20 godina, suočavaju se sa optužbama da su učestvovali u pranju novca i malverzacijama sa promenama kurseva, bili su izvedeni pred sud i oduzeto im je pravo da deluju dalje, iako su oni neprofitna organizacija. Mi se trudimo da pokažemo jedinstvo i pružimo im podršku.

Međunarodna nedelja civilnog društva održana pr

Dobrodošli Srbiju – „M

- **Stojanović:** Mnoge pozitivne promene, kao što je izgradnja nezavisnih institucija, antikorupcijski zakoni, ne bi bile moguće da nije bilo pritisaka i inicijativa iz građanskog društva
- **Džon:** Mi moramo da priznamo da je ovo kriza u ostvarivanju svih ljudskih prava i da ona utiče na svakog od nas

Međunarodna nedelja civilnog društva 2019 otvorena je u ponedeljak u Beogradu jedinstvenim političko-satiričnim nastupom Zorana Kesića uz poruku dobrodošlice u Srbiju – zemlju koja je „Meka populizma“, ali i pozdravne reči ambasadora zemalja Evrope i Amerike kojima se iskazuje podrška jačanju civilnog sektora.

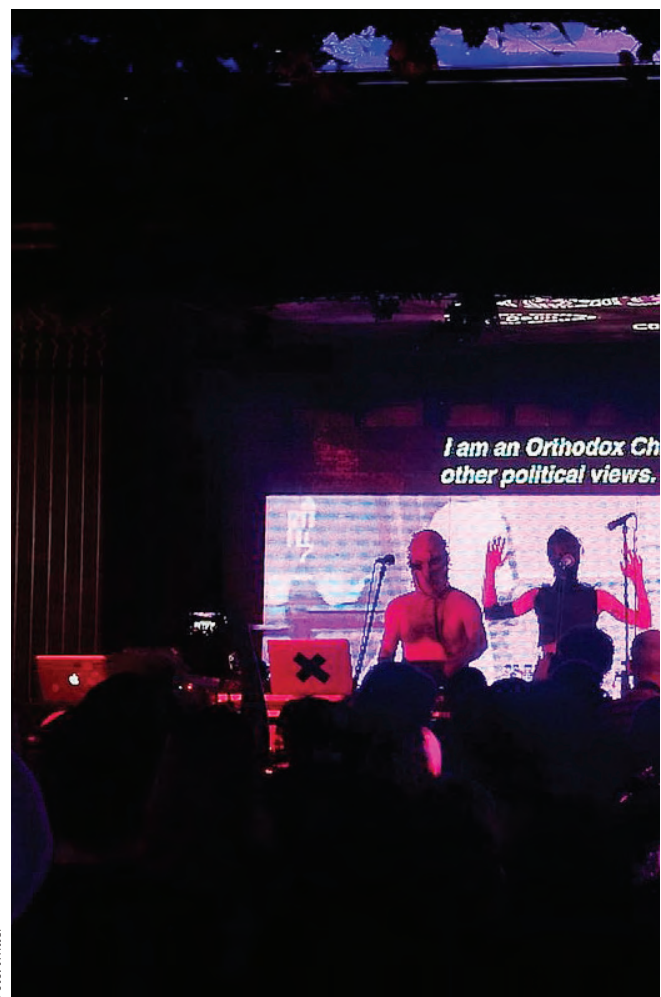
Svečano otvaranje počelo je u Kombank dvorani, obraćanjem za medije Maje Stojanović, izvršne direktorke Građanskih inicijativa, i Lise Džon, generalne sekretarke CIVICUS-a.

Maja Stojanović istakla je da je ova konferencija važna za ceo region jer se prvi put održava na prostoru Zapadnog Balkana, a da je posebno značajna za našu zemlju jer stanje u društvu u Srbiji danas jeste loše, ali bi bilo mnogo gore da nije rada i zalaganja organizacija civilnog društva.

– Mnoge pozitivne promene, kao što je izgradnja nezavisnih institucija, antikorupcijski zakoni, ne bi bile moguće da nije bilo pritisaka i inicijativa iz građanskog društva. Položaj organizacija civilnog društva je sada znatno lošiji, i čini se da su neke aktivnosti osuđene na propast, prvenstveno zbog sužavanja prostora za demokratiju na globalnom nivou, i sve manje prostora da obični građani iskažu i ostvare svoje potrebe, naglasila je Stojanović.

Lisa Džon objasnila je da je ova konferencija prilika da svi akteri društva eksplicitno priznaju i jasno prepoznaju koji su to primeri uskraćivanja ljudskih prava i suženja prostora za građansko delovanje.

– To nije nešto što se dešava drugima, tamo negde. To su pojave koje su svuda oko nas i sa kojima se direktno susrećemo – svi vidimo primere kako se ljudima uskraćuje sloboda

vi put na Zapadnom Balkanu

ica gostima u leku populizma“

Ljudska prava za Balkan
isto što i moda za Pariz:
Zoran Kesić

Foto: BETAPHOTO / Milan Obradović

govora, vidimo kako su novinari i mediji izloženi napadima ako zastupaju različite političke opcije. Mi moramo da priznamo da je ovo kriza u ostvarivanju svih ljudskih prava i da ona utiče na svakog od nas. Ne želimo da naša deca odrastaju bez tih prava i zato moramo jasno da se pobunimo protiv toga, naglasila je Džon. Ona je istakla i da je glavni cilj i najpoželjniji ishod ove konferencije ako svi učesnici sa nje odu u svoje države sa jasnom

svešču šta u tom društvu nije u redu i koji su najefikasniji načini da se bore protiv toga.

U zabavnom delu programa gostima iz celog sveta predstavio se autor satirične emisije „24 minuta“ Zoran Kesić izjavivši da su ljudska prava za Balkan isto što i moda za Pariz jer, kako je kazao, pravimo se da ih razumemo, a samo najbogatiji među nama mogu da ih priušte. Kesić je u svom skeču kazao da je Srbija „Meka populizma“ i da svako ko

želi da upozna populizam, diktatorstvo i autoritarizam trebalo bi da dođe u Srbiju. Poznati voditelj ocenio je da ono što se u drugim zemljama zove podeljeno društvo, u Srbiji je postalo normalno stanje.

Oko 1.000 učesnika – predstavnika brojnih nevladinih organizacija, kasnije je animirao Rok kamp za devojčice.

Zvaničnu pozdravnu reč dali su šef delegacije EU u Srbiji Sem Fabrici, šef misije OEBS-a u Srbiji Andrea Oricio, predstavnik kancelarije Saveta Evrope u Srbiji Tobias Flesenkemper, američki ambasador u Srbiji Kajl Skat, ambasador Švajcarske u Beogradu Filip Ge i holandski ambasador u Srbiji Henk van den Dul.

A. Popović

Fabrici: EU će podržavati civilno društvo

Šef delegacije EU u Srbiji Sem Fabrici izjavio je da će Unija nastaviti da podržava razvoj civilnog društva jer je ono važan igrač u vršenju pritiska na institucije i u saradnji sa njima. „EU podržava ulogu civilnog društva širom sveta, pa i u Srbiji i na Zapadnom Balkanu. To je deo naše spoljne politike“, rekao je Fabrici.

Skat: Vi ste heroji

Američki ambasador u Srbiji Kajl Skat rekao je da je tokom cele istorije SAD civilno društvo bilo to koje je omogućavalo svaki veliki korak napred, bilo da je reč o ukidanju ropstva, radničkim pravima, pravima potrošača ili obezbeđivanju opšteg prava glasa. „Hvala vam svima na hrabrosti i posvećenosti. Vi ste pravi heroji“, kazao je Skat okupljenim predstavnicima civilnog društva iz različitih delova sveta.

Oricio: Civilno društvo je motor reformi

Šef Misije OEBS-a u Srbiji Andrea Oricio naveo je da civilno društvo predstavlja „pravi motor reformi“, bilo da je reč o bezbednosti, borbi protiv korupcije, zaštiti manjina ili osnaživanju žena. Oricio je rekao da je jedini način da civilno društvo u potpunosti igra svoju nadzornu i ulogu motora u reformama da to čini zajedno.

MEĐUNARODNA
NEDELJA CIVILNOG
DRUŠTVA 2019
MOĆ ZAJEDNIŠTVA
8 - 12 April 2019, Beograd, Srbija

Mišel Forst, specijalni
izvestilac Ujedinjenih nacija o
braniocima ljudskih prava

ZAGOVARATI SLOBODU UDRUŽIVANJA

Mišel Forst, specijalni izvestilac Ujedinjenih nacija o braniocima ljudskih prava, ukratko je predstavio svoj rad i zadatke koje ima kada dođe u neku zemlju, odnosno da se upozna sa stanjem branilaca ljudskih prava u toj zemlji i da ga nakon toga predstavi na sednici Komiteta Ujedinjenih nacija u Ženevi.

■ ■ ■
U društvu treba da se dogode značajne promene kako bi se obezbedila transparentnost, solidarnost i politička nezavisnost organizacija civilnog društva

- Izveštaj bude predstavljen pred državom na koju se odnosi i daju se predlozi kako da se popravi stanje branilaca ljudskih prava. Takođe pozivamo i nevladine organizacije iz te zemlje. Dobro je što se prilikom zvaničnih poseta srećem sa zvaničnim predstavnicima države u koju sam došao - rekao je Forst.

Prema njegovim rečima, branioci ljudskih prava, nezavisno od tehnološkog napretka, treba da zagovaraju slobodu udruživanja, slobodu mišljenja i govora.

- Tehnologija menja način na koji ljudi komuniciraju, a algoritmi određuju šta je to što će ljudi videti, a šta ne i tako utiču na njihovo ponašanje, rekao je Forst. On je ocenio da u društvu treba da se dogode značajne promene kako bi se obezbedila transparentnost, solidarnost i politička nezavisnost organizacija civilnog društva.

- Može se reći da su glavni počinioci države i da je organizovani kriminal opasniji u mnogim zemljama. Uticaj transnacionalnih kompanija je takođe veoma bitan - naveo je Forst i istakao da znaju indirektno da su mnoge kompanije odgovorne za brojna ubistva branitelja ljudskih prava u pojedinim državama, ali da ta ubistva ostaju nekažnjena. Kako je dodao, u mnogim zemljama je stopa nekažnjivosti veoma velika, u Latinskoj Americi, na primer.

A. Roknić

PUSSY RIOT IZNENADILE PUBLIKU U BEOGRADU

Na Međunarodnoj nedelji civilnog društva u Beogradu (ICSW 2019) učestvovala je i ruska pank grupa Pussy Riot (Pusi Rajot) iz Moskve.

Kontroverzni ruski bend nastupio je pred beogradskom publikom u sredu kao iznenađenje na zabavi povodom predstojećeg festivala „Mirdita, dobar dan“ na jednom beogradskom splavu. Članovi i članice benda su na nastupu majice, od kojih su sredstva namenjena pomoći političkim zatvorenicima. Tri članice benda 2012. godine odlukom ruskog pravosuđa provele su oko dve godine u zatvoru jer su, u znak protesta protiv predsednika Rusije Vladimira Putina, izvele „pank molitvu“ u Hramu Hrista Spasitelja u Moskvi, dok su četiri članice Pussy Riot 2018. osuđene na po 15 dana zatvora jer su na finalu fudbalskog Svetskog prvenstva u Moskvi na teren utrčale obučene u policijske uniforme. Najveće interesovanje domaće javnosti i medija vladalo je upravo za nastupom ove grupe u Beogradu.

MOĆ ZAJEDNIŠTVA

Koji su zajednički problemi NVO u regionu

Nevladin sektor isključen iz procesa odlučivanja

Države Zapadnog Balkana dele problem stvaranja paralelnog civilnog društva, tj. vladinih nevladinih organizacija (GONGO)

Sužavanje prostora za delovanje civilnog društva, sankcionisanje kritičkog stava prema vlastima, isključivanje iz procesa donošenja odluka neki su od zajedničkih problema nevladinih organizacija u zemljama Zapadnog Balkana. Mada se na formalnom planu, oličenom u raznim vladinim uredbama i strategijama, saradnja između vlada i civilnog sektora odvija kvalitetno, u stvarnosti ona zavisi od stepena političke volje predstavnika vlasti da prihvate rad kritički nastrojenih NVO.

– Nažalost, u posljednje dvije godine politički pritisak na ove organizacije je sve veći i odlikuje se ne samo pozivanjem NVO da „prestanu da se bave političkim pitanjima“, već i nezakonitim smjenama kritički nastrojenih predstavnika civilnog sektora iz tijela važnih za crnogorsko društvo kao što su Savjet javnog servisa, savjet Agencije za sprječavanje korupcije i Savjet za elektronske medije – kaže za naš list Radoš Mušović iz crnogorskog Centra za razvoj nevladinih organizacija.

Da civilno društvo u Bosni i Hercegovini ima identičan problem u odnosu sa vlastima smatra Darko Brkan iz Udruge

građana „Zašto ne“, koji dodaje da se o vlasti ipak ne može govoriti kao jednoj kompaktnoj cjelini.

– Ima predstavnika vlasti, kao i institucija sa kojima je zaista dobra saradnja, ali ostaje problem što je jako teško napraviti bilo kakav uticaj na rješavanje najvažnijih pitanja – kaže Brkan, a razloge za to vidi u podeljenosti društva, smanjenom angažmanu međunarodne zajednice, kompleksnosti sistema donošenja odluka,

Neophodna regionalna saradnja

Kako su problemi civilnog sektora u regionu slični, trebalo bi zajednički i rešavati, što se već sada čini. „Nije moguće govoriti o odgovornosti nosilaca javnih funkcija ili ispunjenju predizbornih obećanja ako nemamo pregled i poređenja za cijeli region, nije moguće mjeriti otvorenost institucija ako to ne poredimo sa identičnom metodologijom u drugim zemljama regiona, a najmanje je moguće uopšte se baviti fenomenom dezinformacija i lažnih medijskih narativa ako se to ne radi regionalno“, ističe Darko Brkan.

pa sve do slabih i zavisnih medija i isto tako slabog civilnog sektora.

Saradnja između Vlade Kosova i NVO regulisana je kroz Vladinu Strategiju za saradnju sa civilnim društvom, ali za njeno sprovođenje, kako objašnjava Dren Puka iz Kosovske fondacije za civilno društvo, nedostaju „sredstva i politička posvećenost“.

– U protekle tri godine ostvareni su važni koraci u uključivanju civilnog društva u procese kreiranja politika. Pokrenuta je i onlajn platforma za javne konsultacije kako bi se u tom pogledu olakšalo učešće NVO i građana. Međutim, čak i nakon dve godine od njegovog pokretanja, Platforma ne ispunjava sve zahteve koji proizlaze iz Uredbe o minimalnim standardima za javne konsultacije – navodi Puka.

Kao i u Srbiji, i kod naših suseda, u većoj ili manjoj meri, postoje tendencije da se nevladine organizacije kriminalizuju i povezuju sa stranim plaćenicima.

– Pa pojam strani plaćenici je sveprisutan u BiH u tom kontekstu! Bilo je čak pokušaja otežavanja djelovanja civilnog društva po

„Bogataška“ udruženja

Jedan od očiglednih primera pritiska na kritički orijentisane crnogorske NVO jeste niz tekstova koji za izvor koriste podatke Centralne banke Crne Gore tvrdeći da nevladine organizacije u Crnoj Gori na svojim budžetima imaju preko 45 miliona evra uštedevine. Kako priča Mušović, ni Centralna banka ni mediji koji su bili uključeni u ovu kampanju nisu odgovorili na pozive civilnog sektora da iznesu detaljne informacije o organizacijama koje poseduju ove budžete. Ova informacija, osim što je netačna, kako tvrdi, lako je i proverljiva, jer su NVO dužne da svoje finansijske izveštaje javno objavljuju. „Ipak, ovo nije spriječilo jedan dnevni list da objavi cijeli niz tekstova na ovu temu, kreirajući sliku o „bogatim“ civilnom sektoru koji djeluje u društvu čiji građani i dalje trpe ekonomske posljedice crnogorske tranzicije“, navodi Mušović.

modelima autokratskih država – ističe Brkan. Sličnim pritiscima izložene su i kritički orijentisane organizacije u Crnoj Gori, dok su na Kosovu ovi slučajevi nešto ređi.

– Bilo je izveštaja o pretnjama predstavnicima NVO zbog njihovog kritičkog govora protiv državnih organa ili suprotstavljenih stavova. Kako bi umanjili njihov uticaj, državni zvaničnici ih nazivaju „profiterima“, „lovcima na novac“ itd. Ipak, ovi slučajevi su retki, nisu ukorenjeni – navodi Puka.

Države u regionu dele i problem stvaranja paralelnog civilnog društva, odnosno vladinih nevladinih organizacija (GONGO).

– Takve organizacije postoje, naravno, čak su iznosi koji se dijele za nevladine organizacije iz budžeta mnogostruko veći od svih stranih izvora donatora – kaže Brkan. On ipak dodaje da tu ne treba biti neka posebna borba, odvojena od svakodnevnog rada i ispunjavanja misije rada na najbolji mogući način.

U Crnoj Gori, kako objašnjava Mušević, postoji niz odluka Vlade Crne Gore koje mogu probuditi sumnje u nezavisnost određenih organizacija.

– Samo u glavnom gradu postoje već dva slučaja gdje su hiljade metara kvadratnih besplatno dodijeljene određenim organizacijama bez javnog poziva, kriterijuma i kroz veoma netransparentne procese – navodi Mušević.

Izgleda da je na Kosovu najmanje opasnosti od paralelnog civilnog društva, budući da, prema rečima Puke, ima nekoliko organizacija za koje se smatra da su GONGO, ali „njihovo prisustvo i uticaj ostaju izolovani“.

M. M. Stevanović

Platformom „Tri slobode“ 20 nevladinih organizacija traži prostor za delovanje civilnog društva

UDRUŽIVANJE PROTIV ZAROBLJENE DRŽAVE

Predstavnici 20 domaćih nevladinih organizacija potpisali su zajedničku platformu „Tri slobode“ kojom se od Vlade Srbije, Evropske Unije i međunarodnih organizacija zahteva aktivniji rad na očuvanju prostora za civilno društvo u Srbiji i odbranu tri najvažnije slobode – udruživanja, okupljanja i informisanja.

Platforma je potpisana u Domu omladine u Beogradu, u okviru Međunarodne nedelje civilnog društva koju organizuju Građanske inicijative i međunarodna mreža CIVICUS.

Na pokretanje Platforme, koju je pročitala izvršna direktorka Građanskih inicijativa Maja Stojanović, uticalo je i to što su nevladine organizacije izložene sve učestalijim napadima u prorežim-

skim medijima i napadima na fizički integritet, ugled i čast njihovih aktivista, što Vlada Srbije nije usvojila Strategiju za stvaranje podsticajnog okruženja za razvoj civilnog društva i što se proces pristupanja EU ne koristi za suštinske reforme.

– Organizacije su pokrenule platformu Tri slobode s obzirom da je Evropska komisija uočila da na čitavom Zapadnom Balkanu postoje elementi zarobljene države – stanje u kojem vlast zloupotrebljava javne resurse u privatne svrhe, i da međunarodne institucije ukazuju na zabrinjavajuće trendove sužavanja prostora za civilno društvo u Srbiji, navela je Stojanović.

Ovim dokumentom od Vlade i Skupštine Srbije zahteva se hitno zaustavljanje kampanje i na-

Potpisnici

Među potpisnicima Platforme su Građanske inicijative, Inicijativa mladih za ljudska prava, Centar za istraživanje, transparentnost i odgovornost (CRTA), Transparentnost Srbija, Beogradski centar za bezbednosnu politiku, Beogradski centar za ljudska prava, YUKOM – Komitet pravika za ljudska prava, Centar za kulturnu dekontaminaciju, Trag fondacija i druge organizacije.

rativa predstavnika vlasti protiv organizatora i učesnika različitih protestnih skupova građana i građanskih pokreta, preduzimanje mera za zaštitu slobode medija i prava na informisanje, održavanje javnih rasprava i dijaloga, objektivno razmatranje stavova civilnog društva u vezi sa promenama ustava, nezavisnošću pravosuđa, prava javnosti da zna i ostali ugroženih prava i sloboda. Organizacije koje su potpisale platformu traže i od Evropske Unije da efikasije prati reforme u oblasti vladavine prava i utvrdi nadzorni mehanizam za praćene primene smernica EU za podršku civilnom društvu. Od traže i od međunarodnih organizacija da prate i osude svaki napad na organizacije civilnog društva u Srbiji. **A. Popović**